

„Numai în arbori inelele anilor
mereu se largesc.
În trupul meu timpul sporește subțire
de la o zi mai firav – la alta, sub crugul ceresc“.

Gândul morții inevitabile era dublat de o desperare fără limite, trăită ori de câte ori își reamintea că este sortit să rămână un om fără destin:

„Viața întreagă gânduri am rostit
și cântece am spus,
în ele cătându-mi vrednicia.
Pândește-acum de undeva declinul și aminul.
Primejdii fulgeră din Nord, nechez s-aude
de-apocaliptici cai prin nouri sus.
În urmă e tot visul, în față doar destinul“.

La 3 ianuarie 1947, Al. Rosetti îi ura filosofului „la mulți ani, sănătate și noroc“ și îi mulțumea pentru „materialul“ trimis: poemele vor apărea în numărul din februarie al *Revistei Fundațiilor Regale*, iar aforismele în numărul din martie; referindu-se la a doua ediția „definitivă“ de *Poesii*, făcea o vagă afirmație: „Cartea se va lucra cât de curând“²²⁵.

3) „...un refugiu total în creație...“

Luna ianuarie 1947 a început cu un ger năpraznic. Temperatura a coborât constant până al -35° și Lucian Blaga a constat deznădăjduit că, în pivniță, cartofii și legumele au înghețat: „Acu când e atâtă lipsă – comunica, la 15 februarie, dezastrul casnic Melaniei Livadă, cu o melancolică sperare,

absorbită în reflecție – mai era nevoie și de asta! Vorba cântecului:

«D-zeu pare că doarme
Cu capul pe-o mănăstire
Și de nimeni n-are știre».

Încerc să mă izolez de lumea Lui, în lumea mea^{“391”}.

Spre a uita gustul amar al deziluziilor zilnice, Lucian Blaga a început să rescrie textul cursului *Despre conștiința filosofică*. Scria și se întorcea mereu în amintire către lunile anterioare. Se hotărâse să devină mai prudent în raporturile cu studenții, la seminarii mai ales. Incidentul din prima săptămână de curs nu era întâmplător. Intervenția ipochimenului revoltat că fetele urmează cursurile de filosofie, departe de a fi accidentală – avea convingerea – constituia un element distinct al unui plan complex, conceput de comuniști, atât de urmărire și intimidare a profesorilor, dar mai cu seamă pentru culegerea de fapte, atitudini și afirmații, în vederea pregătirii „marii epurări”^{“11”} ce se apropia ineluctabil.

Profesorul însuși observase în sala de curs și la seminar prezența unor tineri „cu priviri vigilente” și repulsive, care își reliefau ostentativ calitatea de studenți deosebit de sârguincioși; recruatați „într-adins în acest scop”, ei notau tot ce rostea profesorul de la catedră, „nu din interes pentru cele expuse”^{“11”}, ci pur și simplu pentru a raporta mai departe.

În același timp cu sesizarea supărătoarei prezență a informatorilor în sala de curs, Lucian Blaga trăia și „un foarte dezagreabil simțământ al provizoratului”^{“11”}; prevedea intrarea învățământului universitar, în curând, în „mari și, vorba celor de la Minister, «sănătoase» prefaceri”^{“11”}. Îndepărțarea lui de la catedră o intuia inevitabilă, dar nu putea preciza când anume se va produce. Nesiguranța profesională îi umplea sufletul cu o stare de permanentă neliniște, trăită cu intensități felurite.

Recepta cu aceeași îngrijorare tensionată pregătirile „alarmante în toate domeniile vieții obștești, în vederea viitoarei

lupte de clasă“¹¹. Pretutindeni în țară, odată cu declanșarea acțiunii de întocmire a dosarelor de cadre – separate de cele ale Securității –, constata cu nereținută revoltă interioară Lucian Blaga, oamenii „erau apreciați în afară de orice merite personale, ale lor, în perspectiva exclusivă a intereselor de partid“¹¹.

Toată neliniștea interioară a lui Lucian Blaga, determinată de evoluția previzibilă a țării spre totalitarismul comunist, întreg zbuciumul și teama provocate de certitudinea pierderii statutului socio-profesional, obținut cu atâtă trudă de-a lungul unui dece-niu și jumătate, prin învingerea a numeroase greutăți și înlătu-rarea a tot atâtore obstrucții, toate aceste stări trăite cu sporită încordare psihică în primele luni ale anului 1947 sunt scoase la iveală într-o amără confesiune făcută Domnитеi Gherghinescu la 20 mai: „...n-aș putea să pun în slove, negru pe alb, mizeria condițiilor mele, sufletești și materiale, ce mă silesc de la un timp la un refugiu total în creație sau în amintire. Ești poate singura ființă, căreia îi fac aluzie la aceasta, căci altfel ascund sub o tot mai aspră mască, anul – ceasul – clipa pentru care mai tră-iesc“²³⁰.

La 11 ianuarie 1947, Lucian Blaga a primit o scrisoare de la Ion Vasiliu, directorul editurii bucureștene, „Boema“ nou înființate spre sfârșitul anului 1946, prin care îi solicita spre pu-blicare volumul de versuri *Domnia soarelui de toamnă* pentru colecția „Confesiuni lirice“, și îi propunea tipărirea volumului *Hronicul și Cântecul vârstelor*, de existența căruia auzise. Editura Boema tipărise în decembrie 1946 primul volum de poeme din seria „Confesiuni lirice“ intitulat *Fugind de neant*, de Cornelius Belciugățeanu, cu o prezentare metaforică realizată de Ionel Teodoreanu.

Ion Vasilescu stabilise contacte cu o parte dintre prozatorii contemporani și le solicitase manuscrisele. Cezar Petrescu redacta special pentru „Boema“ romanul *Să nu-ți faci ţie chip cioplit*, Ionel Teodoreanu a oferit romanul *Zdrulă și Puhă*, G.M. Vlădescu promisese romanul *Gabroveni et Co.*; în colecția „Documentele timpului“, urma să apară volumul de reportaje

Ce-am văzut la Moscova, de Victor Eftimiu și.a. Însă directorul editurii voia să achiziționeze și textele altor scriitori de prestigiu. Din acest motiv i-a scris lui Lucian Blaga și îi va scrie, la 19 ianuarie 1947, lui Mircea Eliade, la Paris; acesta îi va oferi, în completarea seriei de eseuri apărute în țară: *Oceanografie, Fragmentarium*, și *Insula lui Euthanasius*, un nou volum, *Glossarium*.

La 21 ianuarie 1947, Lucian Blaga își exprima satisfacția și recunoștința, impresionat de gestul editorului: „Scrisoarea D-voastră din 11 ian.[uarie] 1947 mi-a făcut o deosebită placere. Și vă mulțumesc pentru oferta ce-mi faceți“. Însă nu-i putea încredința manuscrisele solicitate, fiindcă erau făgăduite „altor edituri“: *Hronicul și Cântecul vârstelor*, preciza, „l-am promis editurii Publicom“, iar *Domnia soarelui de toamnă* „apare la Fundații“*. Sugera totuși următoarele soluții: „Am deocamdată o altă lucrare: *Anton Pann*, piesă în trei acte. Cu poșta de astăzi vă trimit manuscrisul. S-ar potrivi și cu numele ce l-ați dat editurii D-voastră. Pieșele mele se citesc. Mă gândesc la o ediție în 2 000 exempl.[are]. Volumul ar da cam 150 pagini.

Dacă „Publicom“ n-ar da asigurări că-mi va publica *Hronicul* în cursul acestui an, s-ar putea să rediscutăm chestiunea și să Vi-l dau D-voastră. Deocamdată mi se transcrie manuscrisul, care va da un volum de vreo 300 pagini.

Cât privește *Anton Pann* – aş ține foarte mult să apară. Dacă Vă hotărâti, îmi trimiteți contractul (în condițiile legii în vigoare), dacă nu aveți interes pentru o asemenea lucrare, îmi retrimiteteți manuscrisul. În orice caz doresc să păstreze cu D-voastră legături pentru viitor⁴²⁷. Ion Vasiliu a acceptat. A redactat contractul și într-un *Extras din catalogul Editurii „Boema“*, pe

* Nu este vorba de un volum distinct; ciclul de poeme *Domnia soarelui de toamnă* fusese introdus în a doua ediție „definitivă“ de *Poesii*, care cuprindea, în afară de sumarul neschimbător al ediției din anul 1942, poemele toate din *Nebănuitele trepte* și această nouă culegere, alcătuită inițial din 22 de titluri. Ulterior, poeziiile vor fi distribuite în alte structuri tematice.

anul 1947, apariția dramei *Anton Pann* era anunțată ca iminentă.

La 31 ianuarie 1947, în *Tribuna nouă*, o scurtă știre consemna apariția la Milano a volumului *Orizont și stil*, în limba italiană, „moment hotărâtor în afirmarea valorilor noastre spirituale peste hotarele țării“.

Înainte de Crăciun, Titus Furdui venise în câteva rânduri să lucreze la transcrierea *Hronicului...*, însă din ianuarie 1947, a început să copieze cu regularitate manuscrisul trei zile pe săptămână, rescriind, de fiecare dată timp de patru și cinci ore. Textul, își amintea studentul de odinioară, „era scris cu creionul, avea multe corecturi, multe adasuri, unele făcute cu cerneală, altele mărunt, cu un creion foarte subțire, deasupra părților șterse apăsat cu creionul“, fiindcă Lucian Blaga nu folosea guma. Pe alocuri se distingea formulările primare, greu de deslușit, uneori indescifrabile. În asemenea momente, solicita sprijinul autorului. Lucian Blaga dădea lămuririle necesare, dar, adesea, reformula exprimarea inițială.

Titus Furdui întreprindea pentru întâia oară o asemenea activitate. Rescria cu indicibilă plăcere, prins în întregime de frumusețea ideatică a textului. Străbătea în același timp spațiul unei experiențe unice: era martorul cristalizării prin limbaj a imaginilor artistice și sesiza îndelungata confruntare cu expresia lingvistică și efortul de a o supune: „Acelor formulări și construcții lexicale ce i se păreau nu îndeajuns finisate, Blaga le dăduse un surplus de zestre poetică. Peste o ștersătură cu creionul, unele cuvinte sau grupuri de cuvinte erau înlocuite cu altele. Multe fraze, prelucrate, parcă dobândea o făptură nouă. Intervențiile pe căte un rând deschideau înaintea ochilor mei adevărate perspective de idei și peisaj lingvistic. Multe completări marginale aduceau o asemenea deschidere într-o direcție inedită, încât rămâneam uluit în fața neașteptatelor resurse de potențare sugestivă a unui fapt sau altuia. Parcă mă văd și azi – preciza el în anul 1980 – cum încercam, nu numai din conținutul *Hronicului*, ci și din scriitura sa, în truda lăsată pe manuscris, să

deslușesc modul în care se alcătuia și perfecta construcția...“²⁷. Peste ani, când, din îndatoriri profesionale, va descifra la Biblioteca Academiei textele vechilor cărți manuscrise, își va aminti de experiența aceea „unică“: „Îmi făceam ucenicia transcriind Hronicul...“²⁷.

În surcele momente de repaus, Titus Furdui îi relata filosofului felurite evenimente din Munții Apuseni, de unde era originar. Cu acest prilej, a avut revelația eruditiei lui Lucian Blaga, dar într-un alt domeniu decât acela dezvăluit lui Șerban Cioculescu.

Lucian Blaga a dat o explicație plauzibilă acuzației aduse de nobilime lui Horea: cunoșcător al limbii germane, este cu putință ca Horea să fi citit poemul *Messia*, de Klopstock, și, considerându-se el însuși un Mesia, s-a identificat cu eroul poemului. „Basna“ scornită de nobilime țintează un dublu efect: în ochii celor culti, îl ridicula pe Horea, iar în ochii maselor îl discredită, acuzându-l, evident, de sacrilegiu, credincioșii cunoscând foarte bine ceea ce spuneau preoții din anvon, în spiritul Apocalipsului, că «mulți falși Hristoși se vor arăta în lume»²⁷. Diversiunea făcea parte, spunea Lucian Blaga, dintr-o campanie de discreditare, dovedă și existența versurilor populare: „Horea bea și chefuiește / Țara plângе și plătește“. Unii au crezut, alții l-au părăsit. Așa a ajuns să fie trădat și prinț.

Pe de altă parte, Lucian Blaga a stabilit o paralelă între răscoala condusă de Horia și lupta de eliberare națională întreprinsă de Ioana d'Arc: amândoi luptau pentru eliberarea țării lor de sub stăpânirea străină, dar așa cum nobilii francezi nu puteau admite ca o simplă țărăncuță să fie salvatoarea Franței, nici „nemeșii din Ardeal“ nu puteau primi libertatea și independența din mâinile unui țăran iobag²⁷.

De la Lucian Blaga, pentru întâia oară, Titus Furdui a auzit noțiunile de „cibernetică“, „poluare“ și „ecologie“ și.a. Copierea manuscrisului a durat până la începutul vacanței de Paște. Titus Furdui nu a uitat „nici semnele de atenție de care m-am învrednicit“ din partea lui Lucian Blaga: dedicația „Lui T. Furdui“, pe

un exemplar din *Trilogia valorilor* și o altă, „Lui Titus Furdui în semn de deosebită simpatie“, pe un volum din *Arca lui Noe*.

În a doua săptămână a lunii februarie, Lucian Blaga a primit prin poșta partea a doua din studiul Melaniei Livadă, cuprinzând capitolele referitoare la poezia erotică și la modalitățile artistice utilizate: „Am găsit și această parte bine scrisă, bine gândită, și iarăși foarte justă – îi răspunde filosoful la 15 februarie 1947. Față de atâtea alte studii – al D-tale se menține pe linia aceasta neobișnuită, fiindcă [e] normală, a justului. N-am nimic de adăugat. La recitire, peste câteva luni vei remarcă vreo câteva fraze cam încărcate. Le vei simplifica. Nici nu le-am subliniat, deoarece la recitire, după câtva timp, le vei descoperi chiar D-ta“³⁹¹.

Melania Livadă intenționa să realizeze o paralelă stilistică între poezia lui Lucian Blaga și lirica lui Tudor Arghezi și, pentru aceasta, i-a cerut poetului câteva sugestii. Însă, în afara cătorva idei generale, Lucian Blaga refuza să răspundă: „...mi-ar fi foarte greu să-ți sar într-ajutor. E o chestiune delicată. Sunt prea angajat în chestiune, ca să pot interveni personal, fiind vorba aici și despre un alt autor. Scrie D-ta ce-ți dictează conștiința estetică“³⁹¹. De la întoarcerea din București – i se destăinuia – continua să lucreze „la un nou studiu de dimensiunile obișnuite mie: *Despre conștiința filosofică*. Sper să-l dau gata de Paști“. Interesantă rămâne aprecierea globală a acestui curs, ce dezvăluie încrederea inalterabilă în perenitatea operei sale, consecința convingerea exprimate adesea, cu relativă prudentă, în vremelnicia comunismului: „Odată, cândva, când se vor publica toate trilogiile, acest studiu va figura ca introducere a întregului sistem. Dar până atunci mai este drum lung“³⁹¹.

Tot în ziua de 15 februarie, Lucian Blaga a fost „nașul“ lui Ovidiu Drimba, la căsătoria sa cu Adrienne, studentă la medicină, „și cu ocazia aceasta – rememora mirele de atunci evenimentul –, „ne-a făcut un dar de nuntă un sonet [...]. Un sonet «liber» – cum l-a subintitulat – care are prospețimea tinerească, umorul fin, strălucirea unui Lucian Blaga cu totul inedit. Dintre

toate darurile pe care le păstrează de la el (scrisori, cărți, manuscrise, dedicații), acest sonet este darul care îmi stă mai mult la inimă. Pentru că fusese gândit și scris special pentru noi doi...“²⁴⁵.

4. „Eu stau cu manuscrisele în sertar“

Către primăvara anului 1947, inflația în România a atins proporții alarmante: un kg. de făină costa între 250 000 și 300 000 lei, un kg. de carne între 200 000 și 250 000 lei, o cutie de chibrituri, 2 000 lei, un ziar apărut numai în două pagini, din cauza lipsei de hârtie, 5 000, numărul din martie al *Revistei Fundațiilor Regale*, unde Lucian Blaga semna 31 de aforisme, se vindea cu 60 000 lei, iar salariul lui de profesor universitar era de cinci milioane pe lună!

Lucian Blaga a solicitat contabilității plata deplasărilor la București; la 21 martie, noul decan, Romul Cândea – Constantin Daicoviciu fusese numit din ianuarie 1947 subsecretar de stat în Ministerul Educației Naționale – expedia o adresă Ministerului, prin care solicita „achitarea diferenței de diurnă de deplasare cuvenită d-lui profesor Lucian Blaga“, ce însuma unsprezece zile în noiembrie și cinci zile în decembrie 1946.

Îngrijorat de tacerea editurilor bucureștene unde avea manuscrise depuse, în vacanța de primăvară, în ciuda lipsei de bani s-a încumetat să plece la București. La Fundațiile Regale nu l-a găsit pe Al. Rosetti și nimeni nu i-a putut da nici o lămurire în legătură cu volumul de poezii.

La „Publicom“, tălmăcirile din literatura universală erau culese și Lucian Blaga, în câteva ore, a făcut corectura textului. Paginile culese urmău să fie trimise la cenzură. Editura a recurs la acest procedeu, crezând că astfel va obține cu mai multă

ușurință viza necesară imprimării volumului. Criticul Șerban Cioculescu îi promisese lui Lucian Blaga încă din decembrie 1946 că va face el corecțura și acum află că filosoful a trecut prin București „ca un aerolit“, după cum îi scria la 4 mai: „Apoi m-am tot încrezut în d. Ștefănescu de la «Publicom» să-mi dea de veste că sunt gata corecturile culegerii d-tale de tălmăciri din lirica universală, cărora cu atâta plăcere eram doritor să le fac toaleta cea mai grijuie, vrednică de text și de autorul ei: dar am fost dus cu vorba mereu“²⁴⁵.

„Publicom“ ezita să accepte *Hronicul și Cântecul vârstelor*; directorul se temea de opoziția cenzurii, pe care nu și-o putea explica, fiindcă la alte volume românești și străine obținea viza cu relativă rapiditate; el își motiva reținerea prin situația celorlalte volume ale lui Lucian Blaga, ce așteptau de mai bine de un an aprobarea. Găsind plauzibilă motivarea, Lucian Blaga s-a oprit la „Boema“, în Piața Amzei, la nr. 13. A discutat cu Ion Vasilescu și acesta, încrezător, a acceptat pe loc editarea *Hronicului...*; va face imediat contractele și pentru *Hronic...* și pentru *Anton Pann* și le expedia la Cluj pentru semnat.

Lucian Blaga a părăsit Bucureștiul cu o adâncă amărăciune sufletească. Într-o perioadă când ceilalți scriitori contemporani lui: Ionel Teodoreanu, Cezar Petrescu, Tudor Arghezi, Ion Agârbiceanu, George Mihail Zamfirescu și numeroși alții, tineri: Sorana Gurian, Henriette Yvonne Stahl, Mihail Villara etc., etc. continuau să publice cu relativă regularitate volumele sale rămâneau blocate la cenzură. Neîndoelnic, fenomenul nu era întâmplător; refuzul cenzurii de a-i aproba apariția cărților reprezenta consecința unei directive sociale, iar aceasta, la rândul ei, nu putea fi decât urmarea propriului său refuz de a face parte din conducerea Partidului Național Popular!

De Paști, Liciniu, nepotul filosofului, a venit la Cluj, să aprindă o lumânare la mormântul tatălui său. Crucea comandată de Lucian Blaga în noiembrie 1945 se degradase, iar numele decedatului abia se mai putea distinge din cauza intemperiilor. Fiind nevoie să se întoarcă la Beiuș, Liciniu i-a lăsat unchiului

său o sumă de bani și l-a rugat să se îngrijească de înlocuirea crucii actuale cu o alta nouă. La 20 aprilie, Lucian Blaga îi comunica îndeplinirea doleanței: „Crucea e pusă! E mai bine decât întâia. Îți alăturăm câteva frunze verzi de pe mormânt. În iulie vom veni, să stăm vreo două săptămâni la Tine“⁴¹.

Într-o scrisoare expediată la 3 mai din București, Al. Rosetti îi aprecia entuziasmat colaborarea la *Revista Fundațiilor Regale*: „Poeziile D-tale trimise și publicate sunt admirabile; aforismele excelente. Te felicit sincer și mă bucur. Ambele publicații* au fost mult apreciate. Si încheia cu o cerere imperativă: „Te rog, mai trimit-ne poezii!“ Dar Lucian Blaga a intuit că nu pentru asta îi scria editorul! Motivul era altul: „Pătrășcanu – sublinia Al. Rosetti – dorește să te cunoască. La proxima venire aici voi dispune în aşa fel ca să vă puteți vedea“²²⁵. Însă Lucian Blaga nu ținea deloc să-l întâlnească pe Lucrețiu Pătrășcanu. Nu numai că nu îi făcea placere, dar considera că nu are ce discuta cu ideologul partidului comunist. Al. Rosetti promitea că, în curând, i „se vor achita sumele provenite din vânzarea volumelor D-tale“, îi reamintea că „trecem prin mari greutăți editoriale“ [propoziția era o aluzie la imposibilitatea editării volumului de *Poezii*], dar, sublinia, „revista va continua să apară regulat cu un număr de pagini micșorat“²²⁵. Lucian Blaga a mai trimis *Revistei Fundațiilor Regale* poemele *Ziua a șaptea și Octombrie*, ce vor apărea în numărul dublu al revistei, din august-septembrie.

În aceeași frumoasă lună mai, violonistul Mihai Constantinescu – pe care Domnița Gherghinescu îl caracteriza cu pregnantă intuiție într-o scrisoare către Lucian Blaga: „Mihai nu e tocmai un contemporan al acestei contemporaneități. Îngerii instrumentiști ai lui El Greco l-au delegat pentru acest tărâm mioritic“²³⁰ – a susținut un recital de vioară la Cluj. Cu acest prilej, printr-un „prieten comun, Tânărul student în medicină Vasile Ilea“⁹, violonistul l-a invitat pe Lucian Blaga la concert.

* Al. Rosetti se referea la numerele din februarie și martie ale *Revistei Fundațiilor Regale*.

Filosoful a acceptat; a fost în sală și l-a ascultat pe Mihai Constantinescu, acompaniat de Mia Macavei la pian, interpretând *Sonatele* lui Beethoven, Brahms și Cesar Franck; în pauză, își amintea Tânărul violonist, „impresionat de muzica și mai ales de tineretea noastră“, Lucian Blaga a ținut să-i cunoască personal.

Din București, Melania Livadă i-a trimis partea finală a studiului monografic: „M-am bucurat enorm ultima parte a lucrării D-tale. E și foarte bine scrisă, și, iarăși extrem de justă. Cu aceasta lucrarea mi se pare terminată“. Dar placerea de a-și vedea reflectată întreaga operă poetică într-o cercetare critică de asemenea dimensiuni era atenuată de convingerea imposibilității apariției cărții. Știa că nici un editor nu i-o va publica, dar nu și-a exprimat aprehensiunile, dimpotrivă, o îndemna să încerce să o dea „la vreo editură. (Îmi dau seama ce greu va fi să-o publici. Eu stau cu cinci cărți gata scrise și nepublicate.) Cum stai în București, e bine totuși să încerci. Aici la Cluj, și în general în Ardeal, nu mai lucrează nici o casă de editură. De 200 de ani n-am mai fost într-o asemenea situație. Atunci apărea cel puțin *Biblia*. Astăzi – nici aceasta“⁴²⁸.

În scrisoarea anterioară, filosoful îi promisese Melaniei Livadă o vizită în București de două săptămâni „în frumoasa lună mai“; luna mai sosise, dar îi era imposibil să plece la București: „Nu mă mai ajută mijloacele“, își justifica eufemistic Lucian Blaga lipsa banilor pentru a plăti un bilet de tren Cluj – București și înapoi. Multumea încă o dată pentru „splendidul studiu critic“ și își exprima încrederea în lucrarea timpului: „...nu mă îndoiesc nici un moment că va vedea odată lumina! Întrebarea e numai: când? Probabil numai atunci când vom pași în lumină cu veacul însuși“⁴²⁸, îi răspundeau poetul la 18 mai.

Spre sfârșitul aceleiași luni, Lucian Blaga a primit prin poștă un exemplar din primul număr al revistei *Agora*, editată de Ion Caraion și de Virgil Ierunca. L-a răsfoit melancolic și a privit curios cum arată textele lui traduse în limba rusă și culese cu litere chirilice. Revista, tipărită într-un tiraj de o mie de exemplare,

plare, va fi ultima; numărul al doilea nu a mai primit viza de imprimare!

Tot în luna mai, Lucian Blaga a obținut aprobarea din partea „Frontului Democrat Universitar“ pentru a-și litografia în două fascicule cursul *Despre conștiința filosofică*; cartea a apărut cu mențiunea: „Curs ținut la Facultatea de Filosofie și Litere Cluj, în anul universitar 1946–1947“.

Lucian Blaga încheia un nou an universitar cu melancolică măhnire și un accentuat sentiment al precarității propriei sale situații profesionale, când, pe neașteptate, un semn încurajator a venit din străinătate. La mijlocul lunii iunie, o scrisoare expediată din Londra de Zevedei Barbu, îl încunostință că Octavian Vuia intenționa să traducă „ceva“ din filosofia lui Lucian Blaga în limba franceză.

*

Octavian Vuia, fiul profesorului universitar Romulus Vuia, a făcut studii de filosofie și drept în țară, s-a specializat doi ani în Franță și, în anul 1941, a plecat pentru perfecționare în Germania, cu o bursă „Humboldt“. Împreună cu Alexandru Dragomir și Walter Biemel, Octavian Vuia a frecventat la Freiburg im Br. cursurile filosofului Martin Heidegger.

Din anul 1942 până în anul 1946, a fost lector de romanistică la catedra profesorului Hugo Friedrich, unde a predat un curs „despre Eminescu, conceput într-o vizuire nietzscheană, de poet învecinat cu gânditorul, la el, poezia și gândirea fiind consubstanțiale“, un altul despre romanul și drama tragică în literatura română și un altul despre „moștenirea culturii bizantine în cultura română“⁴²⁹.

*

La 19 iunie 1947, Lucian Blaga i s-a adresat direct lui Octavian Vuia: „Eu am gândit aşa: un volum de vreo 400 pagini,

în care să intre I. *Orizont și stil* și II. *Geneza metaforei și sensul culturii* sub titlul comun *Metafizica culturii*⁴³⁰. Textul scrisorii aduce o mărturie interesantă despre atitudinea lui Lucian Blaga față de propria-i filosofie: „Îți trimit și textul în cea mai nouă ediție*. (Ici-colo vei corecta însuți diversele greșeli de tipar.) În orice caz, în corpul original al lucrării *Orizont și stil* am eliminat capitolul ultim despre logosul larvar, care era o încheiere ad-hoc, și care nu mai merge ținând seama de întreaga concepție. Iar la textul *Geneza metaforei și sensul culturii* am adăugat o planșă cu un grafic deosebit de ilustrativ pentru concepție“⁴³⁰. Expeditorul îl informa de asemenea că, exact aceleași volume, în aceeași structură au fost traduse în limba germană, dar n-au apărut din cauza războiului. Însă nu va apărea nici traducerea lui Octavian Vuia; Tânărul nu s-a încumetat să-și materializeze intenția.

În aceeași lună, au sosit și contractele expediate de „Boema“, pentru *Anton Pann și Hronic...* La 25 iunie, Lucian Blaga le înapoia semnate împreună cu manuscrisul *Hronicului...*, copiat de Titus Furdui. Nu avusesese posibilitatea materială de a dactilografi textul: „Ca să nu pierdem timp – îi scria lui Ion Vasiliu –, cred că lucrul cel mai indicat ar fi să faceti Dumneavoastră copile necesare pentru cenzură. Poate că aveți chiar în birou o dactilografă dispusă să facă această lucrare. Oricum, veți găsi mai ușor modalitatea copierii, decât mine aici la Cluj. Cred că și această cheltuială vom suporta-o împreună, dat fiind că derivă din condițiile «publicității»“⁴²⁷.

La începutul verii, în Italia, în *Rivista di storia e di filosofia*, numărul 2, din aprilie-iunie 1947, Giuseppe Faggin semna studiul *L'Estetica stilistica di Lucian Blaga*, unde, comentând *Orizont și stil*, *Artă și valoare* și, parțial, *Diferențialele divine*, elogia ingeniozitatea construcției și sublinia subtilitatea interpretării. Lucian Blaga nu a cunoscut apariția lui!

---

* Expeditorul se referă la *Trilogia culturii*, apărută în anul 1944.